

Na prahu pěstitelského roku 2022

ON THE THRESHOLD OF BEET GROWING YEAR 2022

Nadcházející pěstitelský rok 2022 (kampaň 2022/2023) bude pro cukrovou řepu a pro výrobu cukru zřejmě opět zatěžkávací zkouškou s ohledem na vývoj cen energií, postihne to zejména prvovýrobu. Budeme muset ve spolupráci s ÚZEI přepočítat znovu nákladovost pěstování a míru rentability této citlivé komodity, udělat predikce pro rok 2022, aby bylo zřejmé, že současně nastavené podpory do cukrovky jsou nezbytné pro zachování rozměru jejího pěstování a zachování výroby cukru na stávající úrovni. Je potřeba být alespoň v tomto sektoru proexportní a nespolehat se na to, že nás spasí levné dovozy jako u mnoha ostatních komodit. U nich naopak cena díky importům spíše stoupá a vše dopadá na konečného zákazníka, spotřebitele, který musí sáhnout hlouběji do peněženky – je pak nespokojen a kritizuje neoprávněně prvovýrobu! Ta je však na hraně ekonomického přežití. Rok 2022 proto bude výzvou pro nás všechny. Budeme hledat úspory v pěstitelských technologiích, cukrovar bude řešit stejný problém při výrobě cukru, a zásadní pak bude nové nastavení dotací jako celku, nové nastavení Společné zemědělské politiky EU (SZP). A to zvláště hladiny redistributivní platby a pak celé obálky pro všechny VCS plodiny, k nimž se cukrovka řadí. Musíme doufat, že nás i v roce 2022 podrží velmi dobré výnosy a cukernatosti jako v roce 2021!

Stav vegetace v roce 2021

Nelze nezmínit excelentní rok pro cukrovku, kterým byl ten loňský, osev 2021. Zpočátku vegetace nevypadala moc záračně, selo se relativně později a po výsevu následovalo chladno, deštivo; některé porosty řepy po zasetí i zapadly sněhem nebo se osivo vysévalo za sněžení. Agrotechnické termíny nás však tlačily, a proto nebylo možné s výsevem vyčkávat až na konec dubna nebo počátek května. Pokud by nám byl duben více nakloněn a vzházení bylo rychlejší, tak výnosy mohly vzrůst ještě nejméně o dalších 5–10 t·ha⁻¹ při 16% cukernatosti, výnosy by tak byly rekordní, jaké zde v historii ještě nebyly. Ale to bychom asi chtěli od přírody moc. Není možné, aby bylo během vegetace vše v optimu, od zasetí až do sklizně. Musíme být spokojeni s výnosy okolo 80 t·ha⁻¹ (při 16% cukernatosti) a s průměrnými cukernatostmi při dodávkách 18 % a více. Je to velký úspěch, začala-li vegetace zhruba o 14 dnů později ve srovnání s předchozími ročníky. Řepa pak reagovala velmi dobře na rovnoměrné rozložení srážek v průběhu vegetace a stále přirůstala. V podstatě pokažené žně a ošklivé léto na koupání pro děti je pravým požehnáním pro řepáře! Cukrovka nemusela zastavit svůj růst v důsledku stresu z nedostatku srážek. Loni se dobře ukázalo, že je velmi vhodné mít diferencovanou rostlinnou výrobu. Nezadařilo-li se u řepok nebo v obilnatině (pokles výnosů polehnutím, pokles kvality zrna vícenásobným pomoknutím od doby plné zralosti), zadařilo se naopak u okopanin – u cukrovky a u brambor. Určitou daň za to řepaři ale zaplatit museli, tou bylo jedno až dvě fungicidní ošetření proti *Cercospora beticola* navíc oproti standardu, na který byl pěstitel zvyklý. Tudíž, pokud se v předchozích, spíše sušších ročnících, aplikoval za vegetace 1 fungicid, případně 2 ošetření, tak v roce 2021 to byla nejčastěji 2–3 ošetření a při vyšším tlaku pak 4 ošetření, zpravidla ve 14denním až třítydenním rozestupu. Tato strategie se ukázala jako velmi dobrá v boji se cercosporiózou, která tak nestačila dohnat porosty k retrovegetaci. To byl jeden z důvodů velmi uspokojivých cukernatostí, často i v rozmezí 19–20 % a více. Je dobře, že jsme se poučili z roku 2020, který byl charakteristický retrovegetací! Je dobře, že bylo rozhodnuto věnovat v rámci pokusů pro Řepářskou komisi při Tereos TTD poměrně vysokou částku na monitoring a signalizaci *Cercospora beticola* a je potěšující, že i pěstitelé věnovali doporučení k aplikaci fungicidů větší pozornost a aplikaci provedli v optimálních termínech. Výsledkem bylo více cukru z hektaru a rentabilnější pěstování, následně pak i výroba cukru, díky většímu množství suroviny pro zpracování.

Sklizně proběhly poklidně a úspěšně, ale je třeba do budoucna apelovat na pěstitelé, aby se sklizeň cukrové řepy neponechávala až na konec listopadu nebo na prosinec. Je to velmi rizikové! V posledních letech (ne jen v několika, ale v mnoha) jsme si zvykli, že lze cukrovku sklízet i v polovině prosince, ve výjimečných případech i na přelomu roku nebo v lednu za přímrzků. Nemělo by se však sázet na to, že to vždy vyjde! Zatím to pokaždé vyšlo, ale budme na pozoru a sklízíme o něco dříve. Ochraňujeme také lépe cukrovku proti namrznutí zakrýváním slámou nebo top-texem, vrátí se to ve vyšší cukernatosti při dodávce a menším úbytkem hmoty prodýcháním. Zde je třeba pochválit z rajonu Tereos TTD zejména pěstitelé v oblasti Českého Meziříčí, jejichž přístup k zakrývání řepy je zodpovědný.

Snad v průběhu roku 2022 již dojde k setkání s pěstiteli napřímo, pandemie poleví a budeme moci spolu všechny problémy prodiskutovat na seminářích a polních dnech. Všichni v to věříme!

Dotační politika ovlivní ekonomiku pěstování

Velkým tématem je nyní nastavení nové SZP a veškerých dotací od roku 2023. Osev 2022 ještě bude ve starém režimu, který ale měl původně končit již v roce 2020. Je možné, že už v roce 2022 bude docházet k určitým úsporám, a to případně u některých národních dotací, s ohledem na rozpočet. Veřejnost nejspíše vnímá novou SZP jako boj mezi malými a velkými zemědělci. Takové vnímání je samozřejmě špatné, hlavním kámenem úrazu je nastavení výše redistributivní platby, která měla původně být na úrovni 10–12,5 %. Poslední návrh MZe a vlády však byl 23 %, odrazilo by se to v ponížení původního návrhu SAPSu z cca 100 na 70 eur na hektar. Problémem je také, že za původní greeningu by mělo být jen okolo 45 eur na hektar (přibližně polovina současného stavu) a pravidla greeningu přejdou do Cross compliance. Výsledkem je více práce, více povinností pro získání výrazně snížených dotací. Asi největším problémem je to, že všichni budou pobírat méně! I ti menší přijdou o část svých základních dotací. Proto bouře, nepokoje a nespokojenost. Je nutno si však také přiznat, že podpora prvních hektarů farmy (a to nejen pro ty malé, ale všem) je mnohem menší zlo než zastropování plateb! Otázkou je, jak moc se dotkne celá nová SZP citlivých komodit. Prozatím se do budoucna počítalo u VCS pro cukrovku se sazbou 259 eur na hektar. Důležitý je vliv kurzu, při současných 25 eurech za korunu by to činilo okolo 6 500 Kč·ha⁻¹ pro osev 2023 a za rok 2021 byla sazba mírně nad 6 800 Kč·ha⁻¹, a to i díky vyšší oseté ploše 63 430 ha. O dotace je třeba se prát a hlavně se o ně přihlásit. Je zajímavé, že v roce 2021 bylo celkem 898 žadatelů o VCS platbu na cukrovku, v Česku přitom řepu zaseto 970 pěstitelů. Za rok 2021 se do cukrové řepy mělo rozdělit 418 mil. Kč a víme, že možný strop je až 450 mil. Kč. Ovšem zase s možným dopadem kurzových rozdílů. Je třeba toto vše dále sledovat.

V roce 2022 bude dále možné žádat o dotační titul 3.k. na podporu mechanické likvidace plevelné řepy. Budeme tak ve třetím roce z plánovaného pětitelého období a pětileté závazkovosti u tohoto dotačního titulu. I pro tuto závazkovost je k doporučení, u těch, kteří v tomto programu jsou, vysít na své pozemky alespoň minimální plochu 1 ha klasické odrůdy ošetřované klasickými herbicidy, protože Conviso One není v souladu s tímto dotačním titulem. Smart odrůdy lze vysévat i v rámci programu 3.k., musely by se ale ošetřovat klasickými herbicidy. I tak lze vyhovět podmínkám – nasetím Smart odrůd v celém podniku a min. 1 ha ošetřovat klasicky bez herbicidu Conviso One.

Jednodušším dotačním titulem bude dotační titul 3.i. v režimu „de minimis“ se sazbou 20 000 eur (cca 500 000 Kč) pro zemědělský podnik na 3 roky. Je to podpora nákupu certifikovaného osiva, kde celková částka bude obdobná jako u dotačního programu 3.k., rámcově 4 000 Kč·ha⁻¹ (3 200 Kč·VJ⁻¹). Základem je mít osiva uhrazená do doby podávání žádosti v prvních 14 dnech července, a tudíž volit jarní splatnosti osiv, neplatit osiva zápočtem za dodanou cukrovou řepu na podzim! Cukrovar by měl navíc vystavit pěstiteli doklad o tom, že odrůda je certifikovaná, uznaná, buď na ÚKZÚZ nebo v evropském katalogu odrůd. Je to tedy podpora pro všechny odrůdy cukrové řepy, klasické i Smart odrůdy!

Doufejme, že náš boj v tvorbě nových dotačních titulů pro cukrovku pomůže zachování ploch této ohrožené citlivé komodity i roce 2022 a letech následujících.

Jan Křováček, SPC Čech